

RECEPȚIONAT

Agenția Națională pentru Cercetare
și Dezvoltare _____

_____ 2024

AVIZAT

Secția AȘM _____

_____ 2024

RAPORT ȘTIINȚIFIC ANUAL 2024

**privind implementarea proiectului din cadrul concursului
Program de postdoctorat (2023-2024)**

**Proiectul Promovarea reformelor în sistemul organelor jurisdicționale din Republica
Moldova prin optimizarea reglementărilor competenței generale**

Cifra proiectului 23.00208.0807.06/PD II

Prioritatea strategică Provocări societale

Rectorul

Igor ȘAROV
(numele, prenumele)

(semnătura)

Președintele Consiliul Științific

Georgeta STEPANOV
(numele, prenumele)

(semnătura)

Conducătorul proiectului

Alexandru PRISAC
(numele, prenumele)

(semnătura)

Chișinău 2024

AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU CERCETARE ȘI DEZVOLTARE		
RECEPȚIONAT		
" 10 "	12	2024

Nr 694

63

CUPRINS:

1. Scopul etapei 2024
2. Obiectivele etapei 2024
3. Acțiunile planificate pentru realizarea scopului și obiectivelor etapei 2024
4. Acțiunile realizate pentru atingerea scopului și obiectivelor etapei 2024
5. Rezultatele obținute
6. Diseminarea rezultatelor la foruri științifice
7. Impactul științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului 2024
8. Colaborare la nivel național în cadrul implementării proiectului 2024
9. Colaborare la nivel internațional în cadrul implementării proiectului 2024
10. Dificultăți în realizarea proiectului: financiare, organizatorice, legate de resursele umane
11. Recomandări, propuneri
12. Lista lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice publicate în anul 2024 (Anexa 1)
13. Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect 2024 în limba română și în limba engleză (Anexa 2)
14. Executarea devizului de cheltuieli din contractul de finanțare pentru anul 2024 (Anexa 3)
15. Componenta echipei conform contractului de finanțare pentru anul 2024 (Anexa 4)

1. Scopul etapei 2024 conform proiectului depus la concurs (obligatoriu)

Realizarea aspectelor practice în contextul teoretic al competenței generale

2. Obiectivele etapei 2024 (obligatoriu)

1. De a finaliza teza de doctor habilitat;
2. Publicarea monografiei la tema tezei de doctor habilitat;
3. De a elabora raportul privind rezultatele cercetării realizate în a doua etapă (2024);
4. De a susține public teza de doctor habilitat.

3. Acțiunile planificate pentru realizarea scopului și obiectivelor etapei 2024 (obligatoriu)

1. Elaborarea tezei de doctor habilitat.
2. Prezentare spre publicare a monografiei la tema tezei de doctor doctor habilitat și 10 articole științifice fără coautori.
3. Elaborarea raportului privind rezultatele cercetării realizate în a doua etapă (2024).
4. Organizarea susținerii publice a tezei de doctor habilitat.

4. Acțiunile realizate pentru atingerea scopului și obiectivelor etapei 2024 (obligatoriu)

1. A fost elaborată teza de doctor habilitat.
2. A fost publicată monografia: PRISAC, A. *Competența generală a instanțelor judecătorești și a altor organe jurisdicționale din Republica Moldova la soluționarea cauzelor civile*: monografie. Chișinău: Lexon-Prim, 2024. 235 p. ISBN 978-9975-172-53-0.
3. Au fost publicate 10 articole științifice.
4. La data de 31.05.2024 a fost susținută teza de doctor habilitat la nivelul Departamentului Drept Procedural al Facultății de Drept a USM.

Rezultatele obținute. În urma cercetării au fost formulate următoarele rezultate: Instituția competenței generale are un caracter interramural, având în vedere că conține norme juridice a două și mai multe ramuri de drept¹. Limităm acest caracter doar la ramurile procesuale de drept, cum sunt: dreptul procesual civil; dreptul procesual penal; dreptul procesual contravențional și dreptul constituțional în reglementările procedurii jurisdicției constituționale. Instituția competenței generale nu are o interacțiune atât de largă cu toate ramurile de drept², care ar depăși ramurile de drept procedural.

Implicit, caracterul interramural al instituției competenței generale se evidențiază și prin faptul că aceasta constituie și un mijloc juridic de delimitare a puterii judecătorești de puterea

¹ PRISAC, A. *Competența generală a instanțelor judecătorești și a altor organe jurisdicționale din Republica Moldova la soluționarea cauzelor civile*: monografie. Chișinău: Lexon-Prim, 2024. 235 p.

² PRISAC, A. *Evoluția competenței generale în Moldova și Țara Românească*. In: *Prevenirea și combaterea criminalității: probleme, soluții și perspective*, Ed. 5, 18 mai 2023. Chișinău: 2023, Ediția 5, pp. 347-351. ISSN 2587-4365.

executivă³. Instituția competenței generale constituie un mijloc juridic de delimitare a puterilor în stat, deoarece fiecare organ jurisdicțional a căror împuterniciri sunt delimitate de competența generală poate face parte fie din componența puterii judecătorești, fie din cea a puterii executive. Prin urmare, sfera largă de aplicare a normelor privind competența generală în realizarea echilibrului dintre cele două puteri, implică nu doar relații procesuale civile, dar și de jurisdicție constituțională, ceea ce reiterat ne marchează caracterul interramural al acestei instituții juridice.

Toate atribuțiile organelor jurisdicționale, ce depășesc sfera procesuală civilă a obiectului de reglementare a acestei ramuri de drept, indică asupra caracterului interramural al competenței generale. Or, procedura de examinare și soluționare a unei cauze civile de către o altă autoritate publică decât instanța de judecată nu se referă la procedura civilă⁴. Prin urmare, normele juridice ce delimitează competența de a examina în diferite proceduri de soluționare a litigiilor nu pot constitui doar norme ale dreptului procesual civil. Totuși, dat fiind faptul că dreptul procesual civil constituie o ramură de drept comun, problemele studiate în cadrul disciplinei Dreptul procesual civil cuprind cel mai larg spectru din cadrul ramurilor de drept procesual, este și corect ca instituția competenței generale să fie analizată în cadrul disciplinei Dreptul procesual civil.

Competența generală o definim ca fiind acea instituție juridică interramurală cu caracter de ordine publică și privată ce delimitează împuternicirile organelor jurisdicționale, precum și a instanțelor judecătorești de a examina și soluționa cauze juridice apărute în virtutea gradului de specializare a unor autorități publice ca fiind principalul mecanism juridic de distribuție a acestor cauze și de delimitare a puterii judecătorești de puterea executivă⁵ (Capitolul II).

În contextul existenței competenței generale ca instituție juridică interramurale există și premisa constituirii unor organe jurisdicționale atipice, care funcționează în virtutea competenței generale prorogate atipice. Caracterul prorogat derivă din joncțiunea competenței tipice a unui organ de stat cu cea a unui alt organ jurisdicțional, iar funcționalitatea lor este des afectată dacă nu există o consonanță dintre normele competenței generale.

2. La baza interacțiunii competenței generale cu formele de apărare a drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei este conceptul de premisă de existență a formelor respective.

³ PRISAC, A. Deosebirea dintre competența generală și competența jurisdicțională. In: *Perspectivelor și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației*, Ed. Volumul X, 7 iunie 2023. Cahul: Tipografia „CentroGrafic” SRL, 2023, Vol.10, Partea I, pp. 194-199. ISSN 2587-3571.

⁴ PRISAC, A., RUSU, D. Competența generală la înaintarea acțiunii privind exercitarea dreptului de gaj. In: *Prevenirea și combaterea criminalității: probleme, soluții și perspective*, Ed. 5, 18 mai 2023, Chișinău: 2023, Ediția 5, pp. 326-329. ISSN 2587-4365.

⁵ PRISAC, A. General competence - an interbranches legal institution that delimits the powers of jurisdictional bodies in continental law. In: *Juridical Journal Perspectives Of Law And Public Administration*, 2023, Volume 12, Issue 4, pp. 497-509. ISSN 2601-7830.

Aceasta fiindcă pentru a exista o activitate reglementată de lege, este evident că trebuie să existe o normă juridică pentru a reglementa asemenea activitate. Premisa competenței generale fiind reglementată de legea care stă la baza existenței următoarelor forme de apărare a drepturilor civile: forma judiciară⁶, forma administrativă⁷, forma privată⁸ și forma mixtă⁹. Alte forme de apărare a drepturilor civile pot să existe, dacă va fi stipulată de lege premisa competenței generale a organului judecătoresc respectiv. În particular, competența generală reprezintă una din premisele de existență a formei judiciare de apărare a drepturilor civile, fiindcă orice instituție juridică procesuală are ca punct de plecare această instituție juridică interramurală. Instituția competenței generale stabilește prioritatea formei judiciare de apărare a drepturilor civile în raport cu formele privată, administrativă și mixtă, inclusiv pornind de la prezumția nivelului înalt al calității actului justiției, care se presupune că există în sistemul judecătoresc¹⁰.

Existența sistemului judecătoresc în cadrul puterilor de stat există în virtutea competenței generale care este reglementată de lege și delimitează clar împuternicirea instanțelor judecătorești de a înfăptui justiția, față de puterea executivă și cea judecătorească. Am formulat două criterii importante în stabilirea cauzelor civile examinate de instanțele de judecată ce ar putea fi atribuite prin lege spre examinare autorităților administrative: 1) legătura acestor cauze cu domeniul de activitate a acestui organ de stat; 2) excluderea încălcării unor drepturi fundamentale ale omului prin examinarea cauzei de organele administrative în locul instanței de judecată (Capitolul II).

3. Factorii ce determină legislatorul de a stipula într-un act legislativ anumite norme privind competența generală exclusivă sunt: sistematizarea normelor juridice în codificări în care este reglementată activitatea unor organe jurisdicționale; necesitatea împuternicirii unui organ jurisdicțional de a soluționa litigiile apărute din raporturile material-juridice reglementate de acest act legislativ; necesitatea de a exista un organ jurisdicțional de a aplica sancțiunile prevăzute de normele juridice în actul legislativ; specificul politicii statului într-un anumit domeniu al relațiilor sociale;

⁶ PRISAC, A. Competența generală – o premisă a existenței formei judiciare de apărare a drepturilor civile. In: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2023, nr. 3(163), pp. 214-220. ISSN 1814-3199.

⁷ PRISAC, A. General competence is a premise for the existence of the administrative form and the mixed form of civil rights defense. In: *Актуальні Проблеми Права, Психології Та Педагогіки В Умовах Війни*, 13-14 aprilie 2023. Ucraina, Біла Церква, pp. 75-78.

⁸ PRISAC, A. Instituția competenței generale – o premisă a existenței formei private de apărare a drepturilor civile. In: *Vector European*, 2023, nr. 1, pp. 41-44. ISSN 2345-1106.

⁹ PRISAC, Alexandru. The interaction between the forms of defense of civil rights in the Republic of Moldova and Ukraine. In: *Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього*, Київський Національний Університет Імені Тараса Шевченка Навчально-Науковий Інститут 24 aprilie 2024, Kiev. Матеріали щорічної Міжнародної науково-практичної конференції. pp. 120-121.

¹⁰ PRISAC, A., RUSU, D. Competența jurisdicțională la înaintarea acțiunii privind exercitarea dreptului de gaj. In: *Perspectivile și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației*, Ed. Volumul X, 7 iunie 2023. Cahul: Tipografia „CentroGrafic” SRL, 2023, Vol.10, Partea I, pp. 200-205. ISSN 2587-3571.

specializarea organelor jurisdicționale ce impune existența unor norme juridice de competență în actul legislativ special.

În legislația Republicii Moldova indicarea unui organ jurisdicțional de a soluționa un litigiu civil nu semnifică de fiecare dată că doar acest organ este împuternicit de a examina această cauză în virtutea dualității competenței generale exclusive¹¹ a instanțelor judecătorești în Republica Moldova¹². Atunci când se face mențiunea expresă în lege la instanța de judecată de a fi competentă de a examina o anumită cauză civilă, această referință presupune că se atribuie și la competența altor organe de jurisdicție de a soluționa această cauză. Însă legislatorul urmează să excludă reglementări cu caracter general ce stabilesc obiectul controlului constituționalității actelor normative, fiindcă acestea, prin natura lor, nu pot să admită dualitatea competenței generale exclusive a Curții Constituționale.

Dehibridizarea competenței generale a organelor jurisdicționale poate fi realizată prin aplicarea următoarelor criterii de delimitare a împuternicirilor organelor jurisdicționale: 1. Obiectul examinării și soluționării în activitatea organului jurisdicțional să fie specific activității acestuia; 2. Calitatea subiecților raportului juridic să fie apropiată obiectului examinării în activitatea organului jurisdicțional; 3. Existența sau lipsa unor litigii de drept; 4. Existența unei convenții încheiate între părțile litigiului; 5. Forța juridică a actului normativ contestat (Capitolul III).

4. Efectele încălcării regulilor privind competența generală reprezintă consecințele nerespectării ipotezei și dispoziției normelor juridice relativ la competența generală¹³. Însă aceste norme juridice sunt cuprinse de instituțiile juridice a mai multor ramuri de drept ce sunt aplicate de mai multe organe jurisdicționale¹⁴.

Declararea inadmisibilității acțiunii în contenciosul administrativ și refuzul de a primi cererea de chemare în judecată constituie efecte procesuale dublate, atunci când sunt încălcate normele privind competența generală a instanțelor judecătorești, fiindcă exclud posibilitatea adresării repetate în judecată a aceluiași reclamant, cu aceeași acțiune împotriva aceluiași pârât, cu același obiect și

¹¹ PRISAC, A. Felurile competenței generale. In: *Vector European*, 2023, nr. 2, pp. 28-31. ISSN 2345-1106

¹² PRISAC, Alexandru. Dynamic general competence and the application of the criteria for delimitation of economic disputes. In: „*European Finance, Regulation and Business*” 25 years united under euro. *EU FIRE-RE*, 17-18 mai 2024. Iași, România, Alexandru Ioan Cuza University of Iași. pp. 312-319. ISSN: 3044-8689 ISSN-L: 3044-8689; ISBN online: 978-606-714-891-6.

¹³ PRISAC, Alexandru. The effects of breaking the jurisdiction of some jurisdictional bodies in the Republic of Moldova. In: *Bona fides in iure. Buna-credință ca fundament al echității juridice*, 16-17 mai 2024, Ediția a XII-a București, România, Universitatea Titu Maiorescu din București. pp. 172-179. ISSN 2668-0203; ISSN-L 2668-0203; ISBN 978-606-39-1501-7.

¹⁴ PRISAC, Alexandru. Cancellation of the court decision or the decision of the court of appeal as an effect of the breaking of the general jurisdiction. In: *Bona fides in iure. Buna-credință ca fundament al echității juridice*, 16-17 mai 2024, Ediția a XII-a București, România, Universitatea Titu Maiorescu din București. pp. 167-171. ISSN 2668-0203; ISSN-L 2668-0203; ISBN 978-606-39-1501-7.

aceleași temeiuri. În legislația Republicii Moldova sensul refuzului de a primi cererea de chemare în judecată și al declarării inadmisibilității acțiunii în contenciosul administrativ în temeiul art. 207 alin. (2) lit. e) Codul administrativ al Republicii Moldova au același sens din punctul de vedere al menirii fiecărei soluții procesuale date de instanța de judecată pe parcursul procesului și al efectelor procesuale pe care le produc. Declararea inadmisibilității acțiunii în contenciosul administrativ în toate temeiurile stipulate în art. 207 alin. (2) Codul administrativ al Republicii Moldova cuprinde două categorii procesuale camuflate, dar redenumite într-o altă modalitate. Acestea sunt: refuzul și restituirea cererii de chemare în judecată.

Restituirea cererii de chemare în judecată ridică semne de întrebare dacă se referă la efectul încălcării regulilor privind competența generală condițională, iar prevederile art. 170 alin. (1) lit. a) CPC nu se referă la competența generală condițională, fiindcă nu se atribuie la posibilitatea de a fi examinată cauza civilă de mai multe organe jurisdicționale în consecutivitatea prevăzută de lege.¹⁵

Excepția de necompetență generală o atribuim la categoria excepțiilor peremptorii sau dirimante. Excepția de necompetență generală o definim ca fiind mijlocul procesual de apărare a pârâtului prin care se contestă incidental împuternicirea unui organ jurisdicțional de a examina o cauză civilă, ce are ca efect încetarea procesului astfel intentat (Capitolul IV).

5. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova stipulează reguli comune privind determinarea competenței generale a instanței de judecată la examinarea cauzelor cu procedură specială și reguli speciale. Prevederile comune ce stipulează această limită dintre competența instanțelor de judecată față de alte organe jurisdicție sunt stipulate în art. 279 CPC prin enumerarea neexhaustivă a cauzelor examinate de instanța de judecată în procedură specială. Deci, legislatorul a utilizat în art. 279 CPC procedeul competenței generale exclusive pentru determinarea cauzelor ce sunt examinate de instanța de judecată în procedură specială. Această enumerare este nelimitativă, fiindcă potrivit art. 279 alin. (2) CPC instanțelor judecătorești le pot fi atribuite prin lege spre examinare în procedură specială și alte categorii de cauze. Determinarea competenței generale în cauzele cu procedură specială are loc prin verificarea, mai întâi a coincidenței cererii în lista prevăzută de lege a cauzelor cu procedură specială¹⁶. Ulterior, va fi verificată respectarea regulilor speciale ale competenței generale stipulate în Capitolele secțiunii C „Procedura specială”, de exemplu prevederile art. 281 CPC.

¹⁵ PRISAC, Alexandru. Restituirea cererii de chemare în judecată în legătură cu nerespectarea condițiilor de exercitare a dreptului la acțiune privind competența generală. In: *Tehnologizarea și digitalizarea procesului civil și a executării silite*, 14-16 septembrie 2023. pp. 118-125. ISBN 978-606-39-1432-4.

¹⁶ PRISAC, Alexandru. Competența generală a instanțelor judecătorești în diferite feluri de procedură civilă. In: *Conferința Științifică Internațională: Promovarea Valorilor Socio-Economice În Contextul Integrării Europene, Ediția a 6-a*, 1-2 decem. 2023, Chișinău: USEM, pp. 186-192. ISBN 978-9975-36111-0-1.

Reguli speciale de competență generală în Cădul de procedură civilă al Republicii Moldova sunt stipulate în procedura privind constatarea faptelor care au valoare juridică în care se evidențiază îndeosebi caracterul compensatoriu al competenței generale¹⁷. La fel, aceste reguli speciale există în procedura privind încuviințarea examenului psihiatric sau spitalizarea în staționarul de psihiatrie, în procedura privind restabilirea în drepturile ce izvorăsc din titlurile de valoare la purtător și din titlurile de valoare la ordin pierdute, și în procedura privind constatarea inexactității înscrisurilor în registrele de stare civilă. O veritabilă formă a competenței generale condiționale există în procedura privind constatarea inexactității înscrisurilor în registrele de stare civilă, fiindcă impune adresarea către mai multe organe jurisdicționale într-o anumită consecutivitate.

Competența generală a instanțelor judecătorești în procesele cu element de extraneitate ca fiind instituția juridică ce delimitează împuternicirile instanțelor judecătorești naționale de împuternicirile instanțelor judecătorești străine în procesele ce se desfășoară între persoanele de drept public sau privat ce au naționalitate diferită¹⁸.

6. Problema dualității competenței generale a instanțelor judecătorești din Republica Moldova există la delimitarea dintre împuternicirile acestui organ jurisdicțional față de competența Curții Constituționale a Republicii Moldova și a arbitrajului. Totuși, în cazul delimitării împuternicirilor Curții Constituționale a Republicii Moldova față de cele ale instanțelor judecătorești, este inadmisibilă admiterea unei dualități a competenței generale exclusive, fiindcă împiedică funcționarea acestor instituții ale statului din cauza existenței unei incertitudini în aplicarea stipulărilor privind competența acestor două organe jurisdicționale¹⁹. De asemenea, o astfel de reglementare creează o neuniformitate în practica jurisdicției constituționale și provoacă conflicte de competență generală ce nu pot fi soluționate altfel decât prin modificarea legii.

¹⁷ PRISAC, A., CORJAN, A. Noțiuni conceptuale privind procedura constatării faptelor care au valoare juridică. In: *Legea și Viața*, 2019, nr. 9(333), pp. 23-26. ISSN 2587-4365. p. 24.

¹⁸ PRISAC, Alexandru. Aplicarea normelor de competență generală a instanțelor judecătorești ale Republicii Moldova în procesele cu element de extraneitate. În: Conferința internațională științifico-practică în onoarea a 33-a aniversării a Universității de Stat Comrat. Comrat, 2014. pp. 542-547. ISBN 978-9975-83-295-3.

¹⁹ PRISAC, A. The Inadmissibility of the Duality of the Exclusive General Competence of the Constitutional Court of the Republic of Moldova in Relation to the Powers of the Courts In: *Annals of "Dunarea de Jos" University of Galati, Legal Sciences. Fascicle XXVI*, Vol. 6, no. 1/2023. pp. 270-277. ISSN: 2601-9779. In: *Annals of "Dunarea de Jos" University of Galati, Legal Sciences. Fascicle XXVI*, Vol. 6, no. 1/2023. pp. 263-269. ISSN: 2601-9779.

La delimitarea împuternicirilor dintre instanța de judecată și arbitraj, poate fi admisă o dualitate a competenței generale exclusive, astfel încât o referință din lege la instanța de judecată să constituie și o referință la arbitraj, cu excepția cazurilor când legea nu admite expres soluționarea litigiilor pe calea arbitrajului²⁰. Totuși, legislatorul urmează cu o deosebită atenție să reglementeze cazurile ce nu sunt arbitrabile, deoarece pot fi admise interpretări dualiste²¹ și în privința atribuirii unor cauze spre soluționare pe cale arbitrală, deși în urma interpretării sistemice o astfel de arbitrabilitate nu este admisă de lege.

7. Dejudiciarizarea este tendința actuală în mai multe sisteme de drept din diferite state, în special în Republica Moldova. Prin dejudiciarizare se urmărește sporirea aplicării căilor alternative de soluționare a litigiilor și simplificarea procedurilor judiciare. Promovarea judiciarizării sau a dejudiciarizării depinde de politica statului în acest domeniu. Tendința dejudiciarizării în Republica Moldova vine în contextul politicilor de integrare europeană. În Republica Moldova, dejudiciarizarea este realizată mult și prin lărgirea competenței generale contractuale pe care se întemeiază arbitrabilitatea litigiilor²². Eficientizarea reglementărilor privind competența generală contractuală va contribui la dejudiciarizarea intensă a formelor de apărare a drepturilor civile.

5. Diseminarea rezultatelor la foruri științifice

Au fost prezentate rezultatele cercetări la următoarele foruri științifice:

- PRISAC, Alexandru. Definition of general competence in the legal literature of Romania. In: Перспективи розвитку суспільно-гуманітарних наук в умовах євро інтеграції, 11-12 aprilie 2024. Україна, Біла Церква, pp. 70-73.
- PRISAC, Alexandru. The interaction between the forms of defense of civil rights in the Republic of Moldova and Ukraine. In: Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього, Київський Національний Університет Імені Тараса Шевченка Навчально-Науковий Інститут 24 aprilie 2024, Kiev. Матеріали щорічної Міжнародної науково-практичної конференції. pp. 120-121.
- PRISAC, Alexandru. Conditional general competence – a consequence or condition of compliance with the preliminary procedure in the legislation of the Republic of Moldova and Ukraine. In: Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього, Київський Національний

²⁰ PRISAC, A. General alternative and contractual jurisdiction in Moldova and Romania based on the alternative procedural right of parties. In: *Access to Justice in Eastern Europe*, no. 3 (20), 2023. pp. 167-178. ISSN 2663-0575.

²¹ PRISAC, A. The Duality of the Exclusive General Jurisdiction of Courts and other Jurisdictional Bodies in the Republic of Moldova. In: *Legal Sciences. Fascicle XXVI*, Vol. 6, no. 1/2023. pp. 270-277. ISSN: 2601-9779. In: *Annals of "Dunarea de Jos" University of Galati, Legal Sciences. Fascicle XXVI*, Vol. 6, no. 1/2023. pp. 263-269. ISSN: 2601-9779.

²² PRISAC, A. Dehybridization of the general competence of the jurisdictional bodies. In: *Perspectives Of Law And Public Administration*, 2024, Volume 13, Issue 1, pp. 184-191 (România). ISSN 2601-7830.

Університет Імені Тараса Шевченка Навчально-Науковий Інститут 24 aprilie 2024, Kiev. Матеріали щорічної Міжнародної науково-практичної конференції. pp. 120-121.

- PRISAC, Alexandru. The development of the regulations regarding the General jurisdiction and the issue of the liquidation of the circumscribed commercial court in the Republic of Moldova. In: „European Finance, Regulation and Business” 25 years united under euro. EUFIRE-RE, 17-18 mai 2024. Iași, România, Alexandru Ioan Cuza University of Iași. pp. 301-311. ISSN: 3044-8689 ISSN-L: 3044-8689; ISBN online: 978-606-714-891-6.
- PRISAC, Alexandru. Dynamic general competence and the application of the criteria for delimitation of economic disputes. In: „European Finance, Regulation and Business” 25 years united under euro. EUFIRE-RE, 17-18 mai 2024. Iași, România, Alexandru Ioan Cuza University of Iași. pp. 312-319. ISSN: 3044-8689 ISSN-L: 3044-8689; ISBN online: 978-606-714-891-6.
- PRISAC, Alexandru. Cancellation of the court decision or the decision of the court of appeal as an effect of the breaking of the general jurisdiction. In: Bona fides in iure. Buna-credință ca fundament al echității juridice, 16-17 mai 2024, Ediția a XII-a București, România, Universitatea Titu Maiorescu din București. pp. 167-171. ISSN 2668-0203; ISSN-L 2668-0203; ISBN 978-606-39-1501-7.
- PRISAC, Alexandru. The effects of breaking the jurisdiction of some jurisdictional bodies in the Republic of Moldova. In: Bona fides in iure. Buna-credință ca fundament al echității juridice, 16-17 mai 2024, Ediția a XII-a București, România, Universitatea Titu Maiorescu din București. pp. 172-179. ISSN 2668-0203; ISSN-L 2668-0203; ISBN 978-606-39-1501-7.
- PRISAC, Alexandru. Individual Completion of the Competence Gap of the Jurisdictional Bodies. In: International conference exploration, education and progress in the third millennium. „Dunarea de Jos” University of Galați, Romania, 25 aprilie 2024.
- PRISAC, Alexandru. The Character of the Material-Legal Relationships and their Subjective Composition-Appropriate Criteria for the Common General Competence in the Republic of Moldova. In: International conference exploration, education and progress in the third millennium. „Dunarea de Jos” University of Galați, Romania, 25 aprilie 2024.

6. Impactul științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului

Competența generală a organelor jurisdicționale în literatura de specialitate autohtonă a fost privită permanent doar ca o instituție juridică ramurală, în particular, a ramurii dreptului procesual civil. De noi a fost formulată direcția științifică nouă – instituția juridică interramurală a competenței generale în privința căreia a fost identificat ansamblul particularităților ei în legislația Republicii Moldova, fapt care a condus la identificarea competenței generale prorogate atipice a unor organe jurisdicționale din Republica Moldova și la clarificarea delimitării împuternicirilor organelor jurisdicționale, în vederea aplicării corecte și uniforme a reglementărilor din acest domeniu și perfecționării lor.

În rezultatul cercetării au fost formulate următoarele recomandări de modificare a cadrului legislativ în domeniu Parlamentului Republicii Moldova și Ministerului Justiției:

- de a transfera reglementările privind competența jurisdicțională din Capitolul IV, în Titlul II al Codului de procedură civilă al Republicii Moldova, iar în acest titlu de prevăzut un nou capitol cu denumirea „Competența jurisdicțională în cauzele civile”;
- modificarea prevederilor art. 444 din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova în următoarea redacție: „Judecarea recursului se face cu citarea părților. Neprezentarea lor, însă, nu împiedică examinarea recursului”;
- art. 3 alin. (2)1 din Legea nr. 23 din 22-02-2008 cu privire la arbitraj să prevadă următoarele: „Nu pot face obiectul unei convenții arbitrale litigiile în care una dintre părți este o autoritate publică, cu excepțiile prevăzute de lege”;
- de a fi exclus din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova Capitolul XXIII „Constatarea inexactității înscrisurilor în registrele de stare civilă”. Concomitent, propunem de lege ferenda, de a fi completată litera a) din alin. (2) art. 66 din Legea nr. 100 din 24-04-2001 privind actele de stare civilă, cu următoarele cuvinte: „care pot fi contestate inclusiv prin proba cu martori”;
- de a fi excluse din art. 2787 alin. (2) CPC următoarele litere: a), b), c), d) și i). La fel, urmează a fi excluse din art. 15 alin. (1) din Legea nr. 45 din 01-03-2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, următoarele litere: a), b), c), d) și j). De a fi modificate prevederile art. 121 alin. (2) din Legea nr. 45 din 01-03-2007 în care sintagma 10 zile să fie înlocuită cu sintagma „3 luni”;
- de a completa art. 208 alin. (1) Codul administrativ al Republicii Moldova cu următoarea propoziție: „procedura prealabilă urmează a fi explicată în conținutul actului administrativ individual”;
- să fie completat cu un capitol nou, denumit noi „Competența generală a instanțelor judecătorești” Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, în care să fie incluse prevederile art. 332 CPC, care să stipuleze următoarele: „În cazul existenței unei convenții de arbitraj se va dispune scoaterea cererii de pe rol și se trimite spre soluționare în arbitraj, dacă una dintre părți solicită aceasta la faza de pregătire a cauzei pentru dezbaterile judiciare, cu excepția cazului în care instanța de judecată stabilește că convenția arbitrală este nulă, nevalabilă sau nesusceptibilă de executare”;
- de a fi completate prevederile art. 15 alin. (4) din Codul civil al Republicii Moldova cu următoarea propoziție: „Aceste prevederi nu sunt aplicabile în situația când prin interpretarea în mod sistemic nu se admite soluționarea cauzei civile de un alt organ jurisdicțional decât instanța de judecată”;
- de a fi completat art. 189 din Codul administrativ al Republicii Moldova cu un nou aliniat, alin. (4), care să prevadă următoarele: „pot fi contestate în procedura contenciosului administrativ și actele de sancționare contravențională, dacă inițial a fost intentată o procedură administrativă”;

- de a fi completate prevederile art. 190 lit. a) din Codul administrativ al Republicii Moldova cu următoarea sintagmă: „cu caracter normativ”;
- de a modifica prevederile art. 208 alin. (1) din Codul administrativ și de a stipula următoarele: „În cazurile prevăzute de lege, până la înaintarea acțiunii în contencios administrativ, se va respecta procedura prealabilă”;
- de a fi modificate prevederile art. 207 alin. (2), (3) și (4) din Codul administrativ al Republicii Moldova astfel încât cazurile stipulate în art. 207 alin. (2) lit. a)-e) din Codul administrativ al Republicii Moldova să fie soluționate prin refuz de a primi cererea de chemare în judecată, iar cazurile stipulate în art. 207 alin. (2) lit. f)-h) din Codul administrativ să fie soluționate prin restituirea cererii de chemare în judecată;
- completarea art. 170 alin. (1) cu lit. a1) din CPC care să prevadă: reclamantul nu a respectat consecutivitatea soluționării litigiului pe cale amiabilă;
- de a fi modificate prevederile art. 170 alin. (1) lit. b) din CPC în următoarea redacție: „cererea de chemare în judecată este depusă cu încălcarea normelor de competență jurisdicțională”;
- de a fi abrogată lit. j) din alin. (1) al art. 170 din CPC;
- de a exclude litera a) din art. 185 alin. (4) din CPC, ceea ce va permite în mod corect și rațional instanței de judecată de a dispune la orice fază procedurală de a înceta procesul în temeiul art. 265 lit. a) din CPC;
- de a include cuvântul „compromis” după cuvintele „convenție de arbitraj” în art. 267 lit. e) din CPC;
- de a fi completate prevederile art. 388 alin. (1) din CPC cu litera „î)” care să conțină următoarea sintagmă: „cauza a fost examinată cu încălcarea competenței generale”;
- de a completa prevederile art. 432 alin. (1) din CPC cu lit. g) care să prevadă următoarele: „hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței generale”;
- de a fi introdus în prevederile art. 480 alin. (2) lit. a) din CPC cuvântul „imperativului” după cuvintele „litigiul examinat de arbitraj nu poate fi, potrivit”;
- de a completa prevederile art. 355 alin. (1) din Codul muncii al Republicii Moldova adăugând noțiunea „exclusiv” după cuvintele „se depune”;
- de a fi exclus cuvântul „numai” din prevederile art. 68 alin. (1) din Codul familiei.

În urma, acestor recomandări Ministerul Justiție prin răspunsul nr. 03/597 din 14.03.2024 a menționat că va lua în considerare la elaborarea mai multor proiecte de lege.

7. **Colaborare la nivel național** în cadrul implementării proiectului (opțional)
8. **Colaborare la nivel internațional** în cadrul implementării proiectului (opțional)
9. **Dificultățile în realizarea proiectului:** financiare, organizatorice, legate de resursele umane etc. (opțional).

10. Recomandări, propuneri (opțional).

Data: 05/2/24

Confirm
C. Turc
05.12.

**Lista lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice
publicate în anul 2024 în cadrul proiectului**

***Promovarea reformelor în sistemul organelor jurisdicționale din Republica Moldova prin
optimizarea reglementărilor competenței generale***

1. Monografii (recomandate spre editare de consiliul științific/senatul organizației din domeniile cercetării și inovării)

1.1. monografii internaționale

1.2. monografii naționale

- PRISAC, A. *Competența generală a instanțelor judecătorești și a altor organe jurisdicționale din Republica Moldova la soluționarea cauzelor civile: monografie*. Chișinău: Lexon-Prim, 2024. 235 p. ISBN 978-9975-172-53-0.

2. Capitole în monografii naționale/internaționale

3. Editor culegere de articole, materiale ale conferințelor naționale/internaționale

4. Articole în reviste științifice

4.1. în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS (cu indicarea factorului de impact IF)

4.2. în alte reviste din străinătate recunoscute

- PRISAC, A. Dehybridization of the general competence of the jurisdictional bodies. In: *Perspectives Of Law And Public Administration*, 2024, Volume 13, Issue 1, pp. 184-191 (România). ISSN 2601-7830.

4.3. în reviste din Registrul National al revistelor de profil, cu indicarea categoriei

PRISAC, Alexandru. Competența generală a instanțelor judecătorești la soluționarea cauzelor ce rezultă din raporturile juridice de muncă. În: *Vector European*, 1/2024, pp. 33-37. ISSN 2345-1106. E-ISSN 2587-358X. (categororia B).

https://usem.md/uploads/files/Activitate_%C8%98tiin%C8%9Bific%C4%83_USEM/Vector/Vector_European_2024_1.pdf.

4.4. în alte reviste naționale

5. Articole în culegeri științifice naționale/internaționale

5.1. culegeri de lucrări științifice editate peste hotare

5.2 culegeri de lucrări științifice editate în Republica Moldova

6. Articole în materiale ale conferințelor științifice

6.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

6.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

6.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională

6.4. în lucrările conferințelor științifice naționale

7. Teze ale conferințelor științifice

7.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

- PRISAC, Alexandru. The interaction between the forms of defense of civil rights in the Republic of Moldova and Ukraine. In: Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього, Київський Національний Університет Імені Тараса Шевченка Навчально-Науковий Інститут 24 aprilie 2024, Kiev. Матеріали щорічної Міжнародної науково-практичної конференції. pp. 120-121.
<https://ipacs.knu.ua/?lang=ukr&tip=osn&filtername=&page=2&tipn=News&newsid=2109>.
- PRISAC, Alexandru. Conditional general competence – a consequence or condition of compliance with the preliminary procedure in the legislation of the Republic of Moldova and Ukraine. In: Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього, Київський Національний Університет Імені Тараса Шевченка Навчально-Науковий Інститут 24 aprilie 2024, Kiev. Матеріали щорічної Міжнародної науково-практичної конференції. pp. 120-121.
<https://ipacs.knu.ua/?lang=ukr&tip=osn&filtername=&page=2&tipn=News&newsid=2109>.
- PRISAC, Alexandru. The development of the regulations regarding the General jurisdiction and the issue of the liquidation of the circumscribed commercial court in the Republic of Moldova. In: „European Finance, Regulation and Business” 25 years united under euro. EUFIRE-RE, 17-18 mai 2024. Iași, România, Alexandru Ioan Cuza University of Iași. pp. 301-311. ISSN: 3044-8689 ISSN-L: 3044-8689; ISBN online: 978-606-714-891-6.
<https://eufire.uaic.ro/>.
- PRISAC, Alexandru. Dynamic general competence and the application of the criteria for delimitation of economic disputes. In: „European Finance, Regulation and Business” 25 years united under euro. EUFIRE-RE, 17-18 mai 2024. Iași, România, Alexandru Ioan Cuza University of Iași. pp. 312-319. ISSN: 3044-8689 ISSN-L: 3044-8689; ISBN online: 978-606-714-891-6. <https://eufire.uaic.ro/>.
- PRISAC, Alexandru. Cancellation of the court decision or the decision of the court of appeal as an effect of the breaking of the general jurisdiction. In: Bona fides in iure. Buna-credință ca fundament al echității juridice, 16-17 mai 2024, Ediția a XII-a București, România, Universitatea Titu Maiorescu din București. pp. 167-171. ISSN 2668-0203; ISSN-L 2668-0203; ISBN 978-606-39-1501-7.
- PRISAC, Alexandru. The effects of breaking the jurisdiction of some jurisdictional bodies in the Republic of Moldova. In: Bona fides in iure. Buna-credință ca fundament al echității juridice, 16-17 mai 2024, Ediția a XII-a București, România, Universitatea Titu Maiorescu din București. pp. 172-179. ISSN 2668-0203; ISSN-L 2668-0203; ISBN 978-606-39-1501-7.
- PRISAC, Alexandru. Definition of general competence in the legal literature of Romania. In: Перспективи розвитку суспільно-гуманітарних наук в умовах євро інтеграції, 11-12 aprilie 2024. Україна, Біла Церква, pp. 70-73.

7.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

7.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională

7.4. în lucrările conferințelor științifice naționale

8. Alte lucrări științifice (recomandate spre editare de o instituție acreditată în domeniu)

8.1. cărți (cu caracter informativ)

8.2. enciclopedii, dicționare

8.3. atlase, hărți, albume, cataloage, tabele etc. (ca produse ale cercetării științifice)

9. Brevete de invenții și alte obiecte de proprietate intelectuală, materiale la saloanele de invenții

10. Lucrări științifico-metodice și didactice

10.1. manuale pentru învățământul preuniversitar (aprobate de ministerul de resort)

10.2. manuale pentru învățământul universitar (aprobate de consiliul științific /senatul instituției)

10.3. alte lucrări științifico-metodice și didactice

Anexa 2 (obligatoriu)

Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect în anul 2024

La începutul anului 2024 a fost redactată monografia la tema tezei și a fost transmisă spre aprobare către Departamentul Drept Procedural al Facultății de Drept al USM și Consiliul Științific. Ulterior au fost publicate alte lucrări științifice pentru a îndeplini cerința privind numărul de publicații suficiente pentru a putea susține teza de doctor habilitat în drept. Astfel, au fost publicat un articol într-o revistă științifică din străinătate și au fost prezentate spre publicare nouă articole științifice la conferințele științifice internaționale de peste hotare. În cele din urmă la data de 20 mai 2024 a fost depusă cerere conducerii USM privind inițierea procedurii de susținere a tezei de doctor habilitat în drept.

La dat de 31 mai 2024 a fost organizată ședința Departamentului Drept Procedural al Facultății de Drept a USM în care s-a examinat teza de doctor habilitat. În urma deliberării s-a decis: 1. Se recomandă dlui Prisac Alexandru să opereze modificări substanțiale în conținutul tezei de doctor habilitat în drept conform sugestiilor, observațiilor și analizei experților desemnați și a membrilor departamentului Drept Procedural. 2. În funcție de redresarea conceptuală a conținutului tezei de doctor habilitat în drept, procedura de susținere va continua la Seminarul Științific și la Consiliul Științific Specializat *ad-hoc*. S-a propus componența Seminarului Științific de Profil *ad-hoc* și a Comisiei de Susținere Publică.

Ulterior a fost ajustat conținutul tezei de doctor habilitat în drept obiecțiilor și recomandărilor experților și membrilor departamentului. Pentru cercetarea suplimentară a literaturii juridice de specialitate a fost făcută deplasarea la Biblioteca Universității din Barcelona, în care au fost identificate lucrări ce au susținut ideile autorului tezei de doctor habilitat.

La momentul actual urmează a fi aprobată componența Seminarului Științific și la Consiliul Științific Specializat *ad-hoc* și a Comisiei de Susținere Publică a tezei de doctor habilitat.

Esențial prin teză a fost formulată direcția științifică nouă – instituția juridică interrarmurală a competenței generale în privința căreia a fost identificat ansamblul particularităților ei în legislația Republicii Moldova, fapt care a condus la identificarea competenței generale prorogate atipice a unor organe jurisdicționale din Republica Moldova și la clarificarea delimitării împuternicirilor organelor jurisdicționale, în vederea aplicării corecte și uniforme a reglementărilor din acest domeniu și perfecționării lor.

Summary of the activity and results obtained in the project in the year 2024

At the beginning of 2024, the monograph on the topic of the thesis was drafted and was sent for approval to the Department of Procedural Law of the Faculty of Law of USM and the Scientific Council. Later, other scientific works were published in order to fulfill the requirement regarding the number of publications sufficient to be able to defend the thesis of doctor habilitate in law. Thus, one article was published in a foreign scientific journal and nine scientific articles were presented for publication at international scientific conferences abroad. Finally, on May 20, 2024, a request was submitted to the management of the USM regarding the initiation of the procedure to support the doctoral thesis in law.

On May 31, 2024, the meeting of the Department of Procedural Law of the Faculty of Law of the USM was organized in which the doctoral thesis was examined. Following the deliberation, it was decided: 1. Mr. Prisac Alexandru is recommended to make substantial changes in the content of his doctoral thesis in law according to the suggestions, observations and analysis of the designated experts and members of the Procedural Law department. 2. Depending on the conceptual recovery of the content of the habilitation doctor's thesis in law, the support procedure will continue at the Scientific Seminar and the ad hoc Specialized Scientific Council. The composition of the ad hoc Profile Scientific Seminar and the Public Support Commission was proposed.

Later, the content of the doctoral thesis was adjusted to the objections and recommendations of experts and members of the department. For the additional research of the specialized legal literature, a visit was made to the Library of the University of Barcelona, where works were identified that supported the ideas of the author of the doctoral habilitation thesis.

At the moment, the composition of the Scientific Seminar and the ad-hoc Specialized Scientific Council and the Commission for Public Support of the habilitation doctor's thesis are to be approved.

Essentially, the thesis formulated the new scientific direction - the interbranch legal institution of general jurisdiction, regarding which all its particularities were identified in the legislation of the Republic of Moldova, a fact that led to the identification of the atypical extended general jurisdiction of some jurisdictional bodies in the Republic of Moldova and to the clarification the delimitation of the powers of the jurisdictional bodies, in order to apply the regulations in this field correctly and uniformly and to improve them.

Conducătorul de proiect / (numele, prenumele, semnătura)

Data: 05.12.24

LŞ

Confirm
C. Surco
08.12.2024

**Executarea devizului de cheltuieli,
conform anexei nr. 2.3 din contractul de finanțare pentru anul 2024**

Cifra proiectului: 23.00208.0807.06/PD II

Cheltuieli, mii lei				
Denumirea	Cod		Anul de gestiune	
	Eco (k6)	Aprobat	Modificat +/-	Precizat
Burse de studii a studenților autohtoni	281211	75,24	-	75,24
Deplasări de serviciu peste hotare	222720	19,16	-	19,16
Servicii de editare	222910	10,0		10,0
Servicii neatribuite altor aliniate	222999	2,0		2,0
Total		106,4		106,4

Conducătorul organizației Igor ȘAROV

Contabil șef Liliana COJOCARU

Conducătorul de proiect Alexandru PRISAC

Data: 05.12.24

LȘ

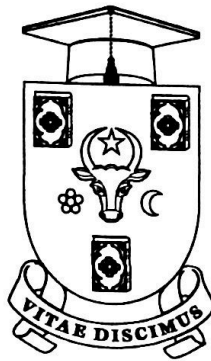
[Handwritten signatures and initials over the names of the officials]

[Handwritten mark]

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII AL
REPUBLICII MOLDOVA

UNIVERSITATEA DE STAT
DIN MOLDOVA

MD-2009, mun. Chișinău
str. A.Mateevici 60
tel.: (+373) 22244821, fax: 22244248
www.usm.md, email: rector@usm.md

MINISTRY OF EDUCATION AND
RESEARCH OF
THE REPUBLIC OF MOLDOVA
MOLDOVA STATE UNIVERSITY

MD-2009, Chisinau
A.Mateevici str. 60
phone: (+373) 22244821, fax: 22244248
www.usm.md, email: rector@usm.md

01/31/20
08.12.24

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC al USM

EXTRAS

din proces-verbal nr.2
al ședinței din 05 decembrie 2024
a Consiliului Științific al Universității de Stat din Moldova

Au fost prezenți: 14 membri din 15

Obiect de referință:

*Aprobarea rapoartelor științifice anuale
ale programelor de postdoctorat*

Ca urmare a prezentării publice se aprobă rezultatele științifice anuale (2024), obținute în cadrul programul de postdoctorat **Promovarea reformelor în sistemul organelor jurisdicționale din Republica Moldova prin optimizarea reglementărilor competenței generale**, cu cifrul 23.00208.0807.06/PD II, conducător de proiect Alexandru PRISAC.

Președintele Consiliului Științific
profesor universitar

Secretar al ședinței

Georgeta Stepanov

Lilia Spînu